

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Na Dolenjskem naj se snujejo proizvajalne vinske zadruge.

V kratkem se ustanovi v Ljubljani deželna vinska zadruga. Ta osrednja zadruga ima postati središče trgovine, ki se ima odpreti za naša vina na zunaj v druge dežele.

Ta deželna zadruga je poklicana skrbeti, da se snujejo krajevne zadruge, ki imajo to nalogo, da spravljajo potrebno vino skupaj, ki naj se v pristni in dobri kakovosti pošilja v večjih množinah na zunaj.

Za trgovino na zunaj je treba namreč v večjih množinah vina z enakim značajem in enakim okusom. Sedanji naš pridelek je treba za tako trgovino še le pripraviti, in sicer na ta način, da ga spravljamo v večje kleti, da ga tam zenačimo in da z njim sploh tako ravnamo, da bo ugajal okusu veletrgovine, ki je vajena dobrim in gladkim vinom. Kolikor kleti, toliko vrst vina je po naših zidanicah in kletih, različnega po barvi in okusu. In še več! Celo v vsaki kleti dobiš različna vina, saj je v vsaki posodi kaj drugega. Taka vina so dobra za malo trgovino, za domače gostilničarje in za vinotoče, ali za trgovino na zunaj pa niso. Gostilničar v velikem mestu zahteva, da se mu streže zmeraj z enakim vinom in enako dobrim vinom. Ko iztoči eno posodo, mora nastaviti drugo, ki ima ravno tisto vino. In tako gre celo leto naprej. Z enakovrstnim vinom jim strežejo druge vinorodne dežele in s takim vinom je treba tudi nam zalagati vinsko trgovino.

Če pa hočemo napravljati v večjih množinah za izvažanje pripravna dolenjska vina, potem se moramo združevati in naše vinske pridelke skupaj spravljati. Kar sedaj spravljamo po številnih naših zidanicah, to moramo spraviti skupaj v eno veliko klet.

Da se napravi za trgovino na zunaj pripravno vino, je najbolje, da se snujejo po Dolenjskem proizvajalne zadruge v pravem pomenu besede, ki delujejo na ta način, da kupujejo grozdje od svojih članov (kakor se dela po Vipavskem, po Istri in Goriškem itd.) in da same napravljajo vino. Člani zadruge bi morali dajati v združno klet grozdje. Ker ima pa združna klet le omejen prostor in ni mogoče prevzeti vsega grozdja od članov, je že pred trgatvijo vplivati na to, da napravljajo vinogradniki sploh taka vina, da jih bo mogoče pozneje spravljati v klet, ko poide prva zaloga iz združne kleti. V celem okolišju zadruge bo treba napravljati tedaj vina na enak način, tako da bodo ustrezala potrebam vinske trgovine.

Da se da to lahko izvesti, če se vinogradniki vzamejo, nam kažejo drugi kraji. Poglejmo v Vipavo ali kamor si bodi, povsod vidimo, da so se ustanovile proizvajalne zadruge, ki delujejo s kupovanjem grozdja in

pravilno napravljenega vina, ker se da le na ta način ustreči potrebam današnje vinske trgovine v druge dežele. Storimo tudi pri nas tako! —r—

Ali ste že vposlali naročnino za drugo polletje?

Zboljšanje travnikov.

Prvo košnjo smo do malega spravili. Pridelek, ki ga imamo, je nepovoljen. Marsikdo je spravil manj kakor lani, da si je bila že lanska košnja slabša kakor druga leta.

Vzrok slabi košnji tiči v letošnji suši, ki je trajala nenavadno dolgo, z malimi presledki od aprila naprej. V novomeški okolici je še sedaj tako suho, da se ne da orati. Vzrok slabi košnji je pa tudi lanska suša. Kdor je natančneje opazoval travniško rušo, se je lahko prepričal, da manjka v njej mnogo trav, ki so izginile vsled lanske suše. Posebno suhe lege so imele redko rušo, ker so v takih legah največ trpele plitvo vkoreninjene trave in druga zelišča.

Opaziti je bilo pa še nekaj, kar nas navdaja z novimi upi za zboljšanje travnikov. Kdor je svoje travnike gnojil, je vzlic suši dosti več pridelal. Po takih prostorih je bila ruša gostejša in sploh boljša. Po lanski suši opešani travniki so se močno popravili. Kjer so trave zmanjkale, so se druge rastline bolj košato razvile. Te izkušnje nas uče, da je treba zanaprej na naše travnike obračati sploh več skrbi kakor smo bili dosedaj vajeni. Saj so travniki hvaležni za vsako delo, ki ga storiš za zboljšanje njih rodovitosti. Travnikov ni tedaj zanemarjati, kakor se pri nas še pogostoma dela, ampak treba jih je obdelovati in na en in drug način zboljšati, slično kakor delamo tudi na drugih zemljiščih. Pred vsem je treba z dobrim gnojenjem delati na to, da se ruša zgosti in zboljša. Z dobrim gnojenjem bomo največ dosegli. O tem ni nobenega dvoma. Marsikod se da pridelek podvojiti, če se lotimo pravilnega in dobrega gnojenja. Povsod pa se da saj izdatno zboljšati.

Travniško rušo pa treba tudi na druge načine zboljšavati. Kjer je dosti mahu, naj se mah zatara in naj se namesto njega sejejo dobre trave in detelje. Pri nas je setev travnega in deteljnega semena po travnikih nekaj novega, kar se pa po drugih krajih že dolgo dela, če se ruša pokazi. Namesto da bi se tak travnik prepustil svoji osodi, ga skrbni gospodarji obsejejo z dobrim travnim semenom in pognoje. Vse seme ne bo izkalilo, ali mnogo ga izkali in daje nove rastline. Marsikatera ruša bi se dala na ta način pri nas pomladiti in trajno zboljšati.

Zato pa ne držimo rok križem in ne pričakujmo pri travnikih vsega le od ugodnega vremena. Skrbimo marveč, da se travniški pridelki boljšejejo tudi z dobrim delom.

Kakor smo izvedeli, se bodo za izgledno obdelovanje in gnojenje travnikov dajale tudi podpore. Kakor hitro izvemo kaj več o tem, opozorili bomo tudi naše gospodarje na to.

—r—

Politični pregled.

Državni zbor je v zagati vsled obstrukcije, ki jo vodi „Slovanska Jednota“ po uplivu „Slovenskega kluba“. Nujnih predlogov je toliko, da se ne more obravnavati dnevni red, kakor ga želi vlada, namreč pooblastilni zakon radi trgovinskih pogodb in laška univerza v Trstu. Ako bi Slovenci odjenjali, bi Lah brezdvomno dobili svoje vsučilišče in mi Slovenci bi se zopet obrisali za naše. Vlada, ki tako prezira južne Slované, se mora zavedati, da smo že dozdej dovelj potisnjeni v stran. — Radi obstrukcije so se ve časniki različnih misli. Nemški in vladni časopisi kaj pa da jo obsojajo. Slovanski večinoma odobrujejo ter povdarjajo, da so vladne stranke 4. junija same obstrukirale ter preprečile njim neljubo glasovanje v večini bivših slovenskih strank radi bosanske banke. Slovenski liberalci se tudi krhajo in polena mečejo pred voditelja dr. Sušteršiča; sicer se ne čudimo, ker oni povsod le razdirajo doma in na Dunaju, za pozitivno vstrajno delo itak niso. Ali je na mestu obstrukcija ali ne, lahko odločitev prepuščamo „Slovenskemu klubu“, ki položaj dobro pozna, in Čehom, ki čutijo udarce sedanje vlade. Do srede večer vsa pogajanja med strankami in ministri niso imela še uspeha. Do četrtega zvečer se utegne zadeva razvozljati; ali pa bo državni zbor odgoden. — Za češki nujni predlog glede manjšinskih šol so izmed slovenskih poslancev izborni govorili: Grafenauer v par sejah vkup 7 ur, Gostinčar in dr. Korošec, opisujoč žalosten položaj šolstva po Koroškem in Štajarskem. Dne 6. julija so se v večerni seji izvolili delegatje in sicer za Kranjsko: dr. Sušteršič, nam. Pogačnik, za Istro: dr. Laginja, nam. Mandič, za Štajersko: Schoisswohl in dr. Ploj. Vsled pogodbe med krščanskimi socijalci, nemškimi nacionalci in slovenskimi Štajerci bi morali voliti letos onega Slovence, ki ga je večina priporočala — in ta je dr. Benkovič. A Nemci so prelomili kompromis in volili dr. Ploja ter tako demonstrirali zoper „Slovenski klub“. Zopet dokaz, kak Slovenec je hofrat Ploj.

V Pragi se vrši obravnava proti protivojaškemu agitatorjem; včeraj so zaslili obtožence, zdaj pridejo priče na vrsto.

Ogrsko dosedanje ministristvo je cesar pooblastil, naj vodi opravila do jeseni. Ogrski državni zbor je odgoden do 1. oktobra. Takrat se bo pogajanje med krono in strankami zopet pričelo.

Nemčija ima kancelarsko krizo. Katoliški centum je vrgel Bülova. O nasledniku le ugibljejo.

V Rumunijo pojde kralja obiskat naš prestolonaslednik Franc Ferdinand; sprejmejo ga prav slovesno.

Turška je poslala posebno poslanstvo do evropskih dvorov, ki sporoča vladarjem nastop novega sultana. — Mladoturki pa mej tem prešnjega sultana Abdul Hamida postavijo pred sodišče, ker bi se ga radi iznebili. — Vojaštvo še zaseda mejo proti Grški.

Francoski predsednik je odlikoval z velikim križem častne legije avstrijskega poslanika grofa Khevenhüllerja zbog zaslug, da se je balkanska kriza mirno rešila.

Španski kralj, kateremu je bila nedavno rojena princezinja, boleha v ušesih in v vratu.

Srbija napravi v mestu Leskovac utrjeno vojaško taborišče. — Kralj Peter je ob sprehodu v Topčideru omedlel, baje se ni bati hudih posledic. — Zarotniški častniki se nič kaj varne ne čutijo; vojni minister jih hoče odstraniti.

Švedski kralj Gustav in nemški cesar sta se sostala v Lassnicu, otvorila se je parobrodsko zveza mej Švedsko in Nemčijo.

Indijsko protiangliško gibanje se širi. V Londonu je nek dijak, član tajnega društva, ustrelil podpolkovnika Willia in indijskega zdravnika dr. Salkaka. Boje se, da umore indijskega tajnika Morleya, zato stražijo njegovo stanovanje.

Na Ruskem se je v Peterburgu pojavila kolera, dozdej že 672 slučajev, 37 smrtnih. — Rusija pošilja vojaštvo v Perzijo, kjer se šahovci bojujejo proti ustašem. Po zadnjih poročilih so ustaški nacionalci zmagali, vsled tega v Teheranu velika zmešnjava.

Zabavi in pouku.

Kako je Bučar tatu poboljšal.

Smešna dogodbica, spisal Limbarski.

Kočarjeva bajta je stala na pustem bregu blizu večje vasi, v kateri sta prebivala postarna zakonska, kočar in kočarica z jedinim sinom Jurčetom. Ta je imel telesne lastnosti v obilni meri: glava mu je bila velika in debela, prsi močne, hrbet širok; manjkalo pa je Jurčetu pravega razuma in s tem mu je manjkalo vsega. Roditelja sta ljubila nerodnega sina kakor ljubijo drugi stariši svoje otroke, spoznala menda nista, da Jurčetu česa manjka. Sicer pa je bil Jurče pri vsej svoji nerazumljivosti podpora svojim starišem, vse, kar je zaslužil, je dal očetu ali materi.

Človek bi sodil, da so se kočarji pošteno živili, a ni bilo povsem tako. Vaščani so jih gledali po strani. Večkrat je v jeseni zmanjkalo iz njive komu zdaj krompirja, zdaj koruze, repe itd. in o deževnem vremenu so se poznale po njivi stopinje, ki so bile kočarjevega Jurčeta. Natanjko Kočarjevim tatvin ni mogel nikdo očitati, ker Jurčeta nihče ni videl. Ako je kdo starega radi tega ozmerjal, se je izgovarjal, da pridelal na svoji njivi vsega dovolj. Res je imel kočar za vasjo malo njivico, zato se je lažje izgovarjal.

V bližnji vasi nedaleč od kočarja je živel premeten mož, mesar Bučar. Ta je sosedom obljubil, da se bo o poštenosti kočarjevih prepričal. Prilika za to se mu je kmalu nudila. Pri kočarju so pričakovali praščine: mesar Bučar jim je zaklal lepo rejeno svinjo. Jurče je bil tega dneva silno vesel, vedno je mislil, kako bo jedel klobase. Samo nekaj je bilo, kar je Jurčeta navdajalo z grozo, namreč: ker je bila mrtva žival tako strašna in pa gledala je srpo.

„Zakaj neki gleda, pa tako čudno se trese,“ vprašuje plašno mesarja.

Srce je zaigralo šaljivemu Bučarju; ker sta bila z Jurčetom sama, zato je porabil to priliko zase. „Jaz sam ne vem“ pravi, „mene je skoraj strah; kaj tacega se mi svoj živi dan ni pripetilo.“

„O joj, o joj,“ se prestraši Jurče ter jo ubere na peč.

„Boter pomagajte!“

„Le tiho bodi Jurče,“ ga tolaži Bučar s pritajenim smehom, „saj ni nič hudega.“

„Pomagajte boter, pomagajte! vi gotovo znate.“

„Seveda znam in tudi hočem,“ ga pogovarja Bučar. „Živali se je v življenju predobro godilo, rada bi bila še dalje pri vas. Glej, kako me jezo gleda.“

„Rekši maje žival skrivaj za glavo, da ste se majali veliki ušesi.“

„O joj, joj! Strijc, boter, pomagajte!“ upije Jurče.

„To je znamenje,“ nadaljuje Bučar modro, „da žival nekaj potrebuje; znabiti jo teži kosmata vest, ker je žrla prepovedan sad.“

„O joj, kaj bo,“ stoka Jurče in se pritiska k peči.

„Kaj bo,“ pomišlja Bučar nalašč in se zamisli. „Že vem, žival ima na vesti velike grehe, katerih pa ni bila sama kriva, zato jo moram izprašati, potem bo mir. Ali si zadovoljen?“

„Sem. Boter, le dajte jo.“

„Prinesi blagoslovljeno šibico.“

Jurče bi bil Bučarju rad postregel, toda ni se upal s peči, tako je moral Bučar sam iskati omenjene priprave. Med tem pa je že tudi Jurče smuknil raz peč, ker je bilo v sobi samega strah.

Bučar se je hitro vrnil z leskovo šibico. „Zdaj pa le tiho in pazi,“ je zapovedal Jurčetu; „stvar se mora hitro končati. Izpraševanje se takoj prične. Ker žival ne zna govoriti, moraš ti odgovarjati. Govoriti moraš resnico, sicer se zgodi kaj hujšega. Pojdi sedaj za peč in odgovarjaj na moja vprašanja.“

Bedasti Jurče je verjel vsako besedo, hitro se skobaca na peč ter gleda plašno zdaj mrtvo žival, zdaj učenega Bučarja. Tresel se je od strahu.

Bučar prične svoje ceremonije. Skloni se k živali, kakor bi ji hotel povedati nekaj na uho, potem zamahne trikrat s šibico po zraku in zavpije: „žival, zakaj me gledaš?“ Rekši nastavi uho k rilcu in posluša. „Aha, sem vedel,“ govori Bučar sam pri sebi, „kosmato vest ima. Le naprej povej!“ „Da, tako sem si mislil,“ reče vzravnavši se. „Žival toži, da ste ji krmili ukradeno blago. Jurče, govori, s čim ste jo krmili?“

„S sosedovim krompirjem,“ odgovarja Jurče.

„S čim še?“

„Z očetom sva hodila po koruzo na vašo njivo.“

„Kdaj?“

„Po noči.“

„Veš še kaj?“

„Na Brodarjevo njivo sva hodila po repo.“

„Kje ste dobili korenje?“

„Na Kurentovem lazu.“

„Si vse povedal?“

„Vse.“

„Dobro,“ si oddahne Bučar ter zamahne zopet s šibo po zraku, komaj se je premagoval, da se ni smejal. „Sedaj sva opravila. Priđi brez skrbi raz peč, žival nima več moči do tebe.“

„Boječ prileze Jurče raz peč ter se bliža živali, katero je Bučar ravno razparal. Strme je zijal Jurče in Bučar je rabil svoje dovtipe, češ: da take živali še ni videl. Pokazal je Jurčetu srce rekoč: „vsak kdor krade ima svinjsko srce, ki več po- želi, kakor je njegovo. V takem srcu prebiva lakomnost in za- vist. Pokazal mu je želodec, ki je bil grozno velik in prazen in ga primerjal požrešnemu lakomniku, ki ima vedno prazno malho pa tudi želodec.“

Jurče je mesarjeve besede dobro zapomnil; od slej ga ni nihče več pripravil, da bi bil kaj vkradel. Ako so ga vaški paglavci nalašč nagovarjali, naj kaj vzame, se je vselej moško odrezal: „nimam svinjsko srce“. Tako se je Bučar na lahek način prepričal o poštenosti Kočarjev, vrhu tega pa je rodila nedolžna šala dobre nasledke.

Pogledi v slovensko zgodovino.

VII.

Nekateri pisatelji so trdili, da so Slovenci že v predzgodovinski dobi stanovali po zemlji ob Dravi, Savi, Soči, Muri. V tem zmislu je tudi naš prvi pesnik Vodnik zapel:

Od nekđaj stanuje že tukaj moj rod,
Če ve kdo za dru'zga, pové naj: od kod?

Starinoslovec Davorin Trstenjak je tudi trdil, da so Slovenci že pred Kristusom bivali v sedanji domovini. To svoje menenje je podpiral posebno z etimološkega (jezikoslovnega) stališča. A zgodovinarja ne sme voditi le srce, on se mora naslanjati na neovrgljive dokaze, na starodavne listine, ki pojasnujejo temno stran naše zgodovine. Naši čitatelji so se že iz dosedanjih člankov prepričali, da se zgornje menenje nekaterih pisateljev ne more vzdržati. Zgodovinar profesor dr. Fr. Kos je na podlagi zanesljivih listin dokazal, da so Slovenci še le po Kristusu zasedli sedanjo domovino. (Cf. Izvestja Muz. dr. VI. Gradivo I. itd.)

V nastopni črtici se tudi mi pečamo z nastopom Slovencev v zgodovinski dobi. — Omenjali smo že, kako so v 6. veku Sloveni prodirali čez Donavo v bizantinsko cesarstvo; en del se je ustanovil ob Balkanu, to so Bulgari; manjši del je še ostal tostran Donave, takozvani dački Sloveni, ki so koncem 18. veka zginili v Valahiji med sedanjimi Rumuni, kakor spričujejo tudi krajepisna imena v sedanjem kraljestvu, ki so očitno slovanskega izvira. Tretji del pa je krenil na zapad ter se razširil po deželah, kjer še sedaj stanujejo Slovenci.

Po odhodu Langobardov iz Panonije l. 568 so dobili tiste kraje na sedanjem Ogrskem v oblast Avari ali Obri. Ker se ti kot surov in bojeviti narod niso pečali s poljedelstvom, so potrebovali takih ljudi, ki bi obdelovali zemljo. Ker so bili na vzhodu taki prebivalci Sloveni, so Avari dopuščali razširjanje slovanskih naseljencev v svojih pokrajinah. Da so se v obrski državi okrog l. 600 nahajale razne narodnosti, razvidi se iz poročila pisatelja Theophylakta, ki omenja, da so Bizantinci ob rekli Tisi ujeli del obrske vojske, v kateri je bilo 3000 Avarov (Obrov), 2200 drugih barbarov in 8000 Slovanov. Torej so bili slednji najštevilniši. V tej obrski državi nam je iskati prednike sedanjih Slovencev. Ti so šli zmir bolj proti zahodnji meji obrske države proti tedanjemu Noriku, ki je mejil na jugozahodu na arijanske Langobarde, na severozahodu na poganske Bavarce, na vzhodu pa na Avare. Noričani so bili kelto-romanskega plemena in že katoliške vere, kakor istočasno dokazujejo razne škofovske stolice po tistih krajih. Norik je bil nagnen proti vzhodu. Od te strani so po l. 568 začeli Slovenci prodirati vanj, dok si polagoma niso osvojili vse zemlje ob Savi, Dravi in Muri. Ni pa misliti, da bi si bili te kraje osvojili brez bojev. Kajti Noričani tudi niso vsi kar popustili svojih krajev in zbežali k sosedom. Slovenci so bili pagani, a Noričani katoličani, torej sta si ta dva plemena ostro stopila nasproti. In res istodobna zgodovina pove, da so bila

po Noriku v tem času cvetoča mesta porušena, Kristova vera pa tako zatrta, da ni bilo med naseljenimi Slovenci skoro 200 let nobene krščanske cerkve. Pred odhodom Langobardov v Italijo so oglejski patrijarhi imeli cerkveno oblast čez škofije po Karantaniji. A po naselitvi Slovencev ta oblast za dolgo preneha. Najbrže so Slovenci uničili celjsko in tiburnijsko škofijo. Ondotne prebivalce so ali pomorili ali odpeljali v sužnost. Nekaterim se je posrečilo ubežati na otoke ob jadranskem morju, kakor se imenuje celjski škof Ivan, ki je na Gradežu iskal zavetja in neki drugi Ivan, ki je pribežal iz Panonije ter postal l. 599 škof v istrskem Novem gradu. Med l. 568 in 595 so Slovenci zasedli Panonijo, Norik in pokrajine mej Donavo tija do Istre. (Dimitz I.) Po l. 596 so potisnili svojo mejo še čez sedanje Koroško na toblaško polje v Pusterski dolini v Tirolu. Pomikali so se navadno ob rekah navzgor. Kjer je bilo za obdelovanje pripravnih ravnin in dolin, ondi so si napravili selišča. Od vzhodne Tirolske gori so segali v solnograški Lungau in dalje čez Gorenjo- in Dolenjo Avstrijo na zahodno Panonijo. V 7. stoletju so segali Slovenci od izvira reke Drave proti severu do gore Dreiherrnspeitz, proti vzhodu dalje čez Visoke Ture do izvira Mure, odtod po razvodju Salice, Mure, Aniče do Dachsteina, potem po razvodju med Travno in Aničo k Donavi, kjer so se dotikali že Čehov. Mnogobrojna krajevna imena po teh deželah, ki se razlagajo le iz slovenščine, nam to spričujejo, a tudi listine o tem govore. (Gradivo I.)

Vkljub temu, da so zasedli Slovenci obsežno zemljo med Donavo in jadranskim morjem, njih skupno število ni bilo veliko, kajti kraji so bili obdani z obširnimi gozdi. Ker so bili po goratih krajih le bolj redko naseljeni, so v poznejših bojih tem lažje podlegli in zgubili dokaj svojih pokrajin. Na severozahodu so Slovenci mejili na Bavarce. Ti so nevoščljivo gledali na slovensko pokrajino. Zato se njih vojvoda Tasilo l. l. 595 vzdigne s svojo vojsko in plane na Slovence ter jih premaga in se vrne z bogatim plenom domov. Bilo je to v Pusterski dolini pri takozvanem „Viktoribühel“. S tem spod- bujeni se zopet kmalo (l. 596) prikažejo Bavarci, a Slovenci so previdnejši, da so si pravočasno izprosili pomoči pri Obrih, ki so bili njih vrhovni poglavarji. Bavarsko vojsko 2000 mož so Slovenci s pomočjo kana premagali ter vse do zadnjega pobili. Ta zmaga je bila zelo važna za Slovence, z njo so si zavarovali mejo proti severozahodu in so si lažje urejevali svoje tedanje središče, katero so panonski in obmorski rojaki, ker je bilo obdano od visokih gora, jeli imenovati „Gorotan“, iz katerega izraza se je sčasoma izcimil izraz „Carantanum“ in pozneje sedanji nemški „Kärnten“.

Odnosaji Slovencev z južnozahodnjimi sosedmi Langobardi so bili dalj časa prijazni. Teh kralj Agilulf je bil okrog l. 600 v prijateljski zvezi z Obri. Njih kakan mu je l. 603 poslal na pomoč slovanskih čet, da se je polastil Kremone in drugih krajev. — A ta zveza med Obri in Langobardi je trajala le do l. 610. Tedaj se vname mej njima vojska. Obri napadejo s svojimi trumami, mej katerimi je bilo mnogo Slovencev, beneško zemljo. Tu se jim nasproti postavi furlanski vojvoda Gisulf, a bil je popolnoma premagan. Obri so nato ropali in požigali po Furlaniji in slednjič se polastili tudi Čedadu ter seboj odpeljali mnogo langobardskih jetnikov, mej katerimi sta bila tudi Gisulfova sinova Taso in Kako, katerima se je pa posrečilo uiti Obrom. Kot vojvoda furlanska mislita, da bi popravila škodo, ki so jo pri- zadejali Obri. Posreči se jima, da pridobita slovanski okraj „Zellia“ do mesta „Medaria“, kakor piše Pavel diakon. Zgo- dovinarji iščejo na raznih krajih teh mest, a najverjetniše je v zvezi z drugimi dogodki, da je bil to okraj med Čedadom in Medano v Brdih na sedanjem Goriškem.

Ko Slovenci izvedo, da je umrl bavarski vojvoda Ta- silo, napadejo njegovega naslednika Garibalda l. 611. Pri Aguntu (Lienz ob Dravi) ga popolnoma premagajo in pustoše bavarsko zemljo. Tedaj razderejo imenovani kraj in opustoše ondotno oko- lico tako, da se v neki listini l. 770 čita, da je bila ondašnja zemlja od davnih časov pusta in brez stanovalcev. Mogoče odtod ime „Pusta dolina = Pusterthal“. Toda Bavarci so zopet zbrali trume in pregnali Slovence iz svoje dežele.

Kakor v l. 502 v zvezi z Obri in Langobardi so v tem času Slovenci sami napadli bizantinsko Istro, morili vojake, ro- pali, požigali ter jo zelo opustošili, a tudi iskali si nove nasel- bine. — Iz teh napadov se pa tudi posname, da so se Slovenci pod obrsko nadoblastjo dokaj svobodno gibali, kajti na svojo pest, na svojo odgovornost brez avarskih poveljnikov in nadzornikov so planili nad sovražnika. Da sosednji zapadni na-

rodi Slovencem niso odrekli lastninske pravice do posedene zemlje in da so jih smatrali bolj za samostojne, nego od Avarov odvisne, kaže okoliščina, da zgodovinski viri, če omenjajo tedanjo zemljo ob Savi, Dravi, Muri in Soči, poznajo slovensko pokrajino in slovenski okraj (Sclavorum provincia — Sclavorum regio), ne pravijo pa, da bi to bila obrska (avarska) pokrajina.

Dopisi.

Toplice. (Redek obisk.) Toplice so imele v svoji sredi dné 3. t. m. dva amerikanska škofa, premil. gg. Trobeca in Stariho, stolnega kanonika prečast. gospoda Kajdiža in preč. gosp. župnika vitežkega nemškega reda msgra. Jančarja, toraj štiri cerkvene dostojanstvenike naenkrat. Vsi so slovenski rojaki.

Iz Št. Jerneja. Obhajali smo obletnico Lurdske Matere Božje v Novem Lurdu v Rakovnikih pri Vrbovcih na praznik svetih apostolov Petra in Pavla. Preden pa to popišem, naj omenim našim čitateljem, da nas uprav v zadnjem času naša najvišja oblastnika na zemlji spodbujata častiti svetnike. — Zgodilo se je to 20. maja t. l. o priliki proglasitve svetnikom avstrijskega rojaka blaženega Klemena Dvořak (Hofbauer). Naš cesar se je papežu za to milost brzojavno zahvalil, rekoč: „Proglasenje Klemena Hofbauerja za svetnika mi je zares v veliko radost in zadovoljstvo. Porabljam torej to priliko, da izrazim svojo duševno udeležbo pri tej vzvišeni slavnosti in da se toplo zahvalim za izredno počestčenje, ki je doletelo tako svetega sina iz ene mojih dežel. Franc Jožef.“

Sv. Oče je odgovoril: „Preprijazni brzjav Vašega Veličanstva o priliki svetniškega proglašenja, ki velja blaženemu Klemenu Hofbauerju, me je zelo razveselilo. Prosim Vaše Veličanstvo, da sprejmete mojo zahvalo za pozornost, ki priča o plemenitosti Vašega verskega čuta. Želim, da bi novi svetnik vedno čuval Vaše Veličanstvo, Vašo presvetlo družino in Vaše narode. Pij X.“

Navedel sem to okoliščino, ki nas potrjuje v češčenju svetnikov, pa tudi v priprošnji novega svetnika, rodod Slovana. Za proslavo Device Marije v novem Lurdu so pridne roke napletle vencev, postavile mlajev, da je bil kraj kaj okusno ozaljšan. Po prvi in drugi sv. maši so šli romarji iz Št. Jerneja že gori. Bilo jih je čez dva tisoč. Popoldne so pa v takó velikih gručah dohajali, da jih je bilo vse polno okolo Marijinega kipa. Po litanijah jih je še mnogo prišlo, utegnili je biti množice do štiri tisoč skupaj. Celi dan so verniki glasno molili in prepevali, da se je daleč na okrog razlegalo po lepi dolini. Na to je mladenič Medle lepo deklamoval nalašč za obletnico zložen pozdrav Mariji. Sklenili so pobožnost s prekrasno Lurdsko pesmijo.

Ker romarji gotovo ne hodijo sem zabádava, ampak v zupanju, da bodo uslišani v dušnih in telesnih potrebah, ali pa že v zahvalo za prejete dobrote, bi bilo priporočati, da se naredi klopi pod drevesi v okolici, da stari ali bolehní ljudje lahko klečé in sedé molijo. Ker so ljudje molili tudi za dež, so bili tem bolj veseli, ker so koj drugi dan dobili obilo rodovitnega, pohlevnega dežja. — Za oddaljene je bilo potrebno tudi telesno okrepčanje. Oba lastnika tistega sveta sta za to poskrbela in stočila dokaj vina, ki ga itak tudi tukaj ne moremo spraviti v denar. V najlepšem redu in miru se je obletnica obhajala, pa žalibog vsi so pogrešali duhovnika pri tej pobožnosti.

Dostavek uredništva: Menimo, da duhovščina brez vednosti škofijstva ne bo upejlavala ondi očitnih pobožnosti; zasebna molitev je pa vsakemu prosta.

Dobrnice. Na sv. Petra dan v mraku se je vtopil štiri-letni sin vdove Kastelčeve iz Železnega. Pomagal je gnati živino domov; pred hišo je majhna luža, nad katero se je sklonil, da bi se umil, padel v lužo in bil v trenutku mrtev.

Iz Ambrusa. Dobra letina se nam obeta letos; vse lepo kaže. Bolj redka je pšenica in ječmen. Sadja bo malo, trte so polne. — Po posredovanji državnega poslanca Jakliča, so dobili udje izob. društva, kmetovalci, več metr. stotov umetnih gnojil za poskušnjo. — Obeta se nam prepotrebni vodovod. — Deželna poslanca dr. Pegan in dr. Lampe sta nam izposlovala volike državne podpore, mrve, otrobov, koruze. Čast jima in zahvala. Brez te podpore bi bili primorani naši kmetovalci prodati vso živino. — Naše izobraz. društvo je bilo posebno po zimi delavno. Naklonjeni mu niso prijatelji frakeljna. — Požarna bramba je kupila novo brizgalno za 1600 kron. Dobrotniki, pomagajte nam plačati dolg. — Ustanovil se je odsek

Orlov. Naša mladina hrepeni le po Ameriki, deželi zlata, a kolikrat je razočarana! — Hranilnica in posojilnica v Ambrusu deluje dobro. V treh mesecih ima okrog 45.000 kron prometa. Veliko za ambruško župnijo. Nekaj jih je že rešila oderuhov. Odbor deluje popolnoma brezplačno. Dobijo se ljudje, ki jemljejo posojila pri zasebnikih, če tudi več plačajo, samo da se ne izve. Kolika nespamet! Skrivni dolgovi uničujejo kmečke domove, ne očitni! V domačo hranilnico vlagajte denar, doma jemljite posojila, kedar ste v stiski in potrebi. Denar naj ostane doma! Čisti dobiček bo le kmetom v korist!

Dostavek uredništva: Takih kratkih, jedrnatih poročil želimo iz raznih krajev. Prepričani smo, da bô ljudstvo potem še bolj seglo po listu, ki tako res postane pravi glasnik naše res zanemarjene Dolenjske. — Čč. somišljenikom še enkrat iskreno priporočilo!

Sempeter pri Novem mestu. Tudi pri nas napredujemo. To zapazi domačin in ptujec najprej v cerkvi. Zmir se prikaže kaj novega. Nabavila sta se 2 krasna mašna plašča, ta dva sta v prvi vrsti last božjepotne cerkve na Trški gori, katero romarji od blizo in daleč kaj radi obiskujejo. Na Trški gori se namerava napraviti tudi barvana steklena okna, kakoršna so v kapiteljski cerkvi ali v Prečni, že letos, ako bo čas dopuščal, če letos ne pa gotovo drugo leto. Upamo, da se bodo dobili tudi za ta kras posamezni dobrotniki, ki bodo z veseljem darovali celo okno n. pr. cele soseske ali posamezne rodbine. S tem si bodo pač postavili najlepši spomenik poznejšim rodovom, ki bodo prihajali v to krasno božjepotno svetišče M. B. — Darovala je župni cerkvi bratovščina sv. R. T. lep rudeč mašni plašč. Kupila sta se tudi dva bolj priprosta mašna plašča za vsakdanjo rabo. — V nedeljo 11. julija, ako bo lepo vreme, pa se bode popoldne ob pol 3 po litanijah blagoslovilo v župni cerkvi veliko bandero za podružnico sv. Janeza Krstnika v Mačkovcu. Ker ima bandero poleg slike podružničnega patrona, tudi sliko sv. Florjana, zato ga bode tukajšna požarna bramba slovesno prenesla v podružnično cerkev. Bandero je res krasno iz rudečega dvojnega damasta, ima dve lepi sliki ter bogato z zlatom obrobljeno. Brez dvoma ni enacega v celi dekaniji in morda še daleč okoli. Bliznjim sosedom priporočamo, da si ga ogledajo v nedeljo bodisi do pol 3. v župni cerkvi, ali med procesijo in pozneje v podružnici v Mačkovcu. Čast soseski, ki ima vso prenovljeno cerkev in sedaj pa še ta kras.

Iz Ike. IV. Še enkrat Trsat. V poslednjem sestavku je bil priobčen popis „Trsata“ in zgodovina pričetka slavnega svetišča, ki še dandanes vabi k sebi množice vernega ljudstva. Ne samo o Marijinih praznikih, marveč dan za dnem vseskozi prihajajo ljudje v večjih ali manjših družbah obiskat prostor, kjer je stala nazareška hišica in priporočiti se sv. Družini, zlasti pa oni, ki je v tej hišici gospodinjala in prejela angeljski pozdrav. Vsak romar se večidel mudi v zagrajeni kapelici, kjer je nekdanj sv. hišica počivala. Čeravno je bila tu samo polčetrto leto, približno tako dolgo, kakor je Zveličar javno učil in svojo vero ljubezni potrjeval s čudeži, vendar ostane dotični prostor častiljiv in obiskanja vreden za vse čase. Kakor doslej bo „Mati milosti“ tudi poslej rada poslušala mile prošnje in zdihljaje svojih otrok na zemlji ter naklanjala jim mnogotero pomoč v dušnih in telesnih potrebah. Le s trdno vero in otroškim zaupanjem se je treba približati in vredno prejeti sv. zakramente. Božja pot je brez spovedi polovičarija. —

Drugi del trsaške cerkve na levo od kapelice je bil — pozneje prizidan in večkrat prenavljan, zato nima prave enotnosti. Prav je in potrebno, da cerkev dobi drugačno podobo po vsestransko premišljenem, v arhitektoničnem oziru dovršenem načrtu. Veličastna in prekrasna mora biti, to zahteva svetost kraja in sedanja doba. Uzorno zgrajena in kar je mogoče lično ozaljšana cerkev tudi v srcu mlačnega kristjana ukreše iskro vere in pobožnosti. Marijina hišica je zginila, ni pa zginila sv. zemlja, kjer je stala, kakor na veke ne bo opešala, še manj pa zginila Marijina blagodatna pomoč. Drugi pozneje dozidani del cerkve ima več altarjev in kapelic. V podzemeljskih rakvah počivajo trupla znamenitih cerkvenih dobrotnikov, nekdanjih velikašev hrvaškega Primorja: Nikolaja in Martina Frankopana, njunih soprog Elizabete in Uršule itd.

V kotu kapelice je videti ogromna voščena sveča darovana vsled obljube od junaka Mile Pariseviča. Povestnica pripoveduje, da so Turki l. 1527 oblegali trdnjavo Klis v Dalmaciji. Imeli so med seboj orjaka Bakoto, ki je kot nekdanj filistejec Golijat v boju vsakega nasprotnika zmagal. Kakor ta je tudi Bakota Klisane na dvoboj pozival, Turki so toliko zidali na njegovo srčnost

in silno telesno moč, da so obljubili precej oditi izpod Klisa, ako se kdo z Bakoto poskusi in ga pod se spravi. Oglasi se Hrvat Mile Parisevič, ki se zaobljubi Materi božji trsaški in zaveže, da ji bo daroval voščeno svečo take velikosti kakor je oni turški velikan, ako mu Bog podeli zmago. In Mile nasprotnika podere vpricho obeh vojsk. Turki res odidejo, Mile pa je spolnil dano obljubo. —

Poleg cerkve na Trsatu stoji frančiškanski samostan, starinska stavba, ki ima toliko hodnikov in ovinkov, da bi se tujec kmalu zgubil. Nad vrati posameznih celic so pobožni izreki, vzeti iz sv. pisma in drugih sv. knjig. Obiskal sem tu sedanjega gvardijana, p. Romualda Jereba, nekdanjega sošolca iz prve latinske šole. Našel sem ga vsled prestane pljučnice v naslonjaču, bolezen ga je močno zdelala. Marsikateri spomin na šolska leta sva spravila na dan. Vstal je in s težavo šel z menoj po samostanu, da mi pokaže nov prizidan oddelek z modernimi visokimi prostori in novo knjižnico. Krasna je, velika in lepo urejena. Mizarski umetnik, brat Kajetan, je vse štalaze za knjige, kakor tudi druge predmete po sobah, n. pr. postelje, klečalnike, mize in stole sam naredil iz trdnega ameriškega lesa. Naj bo to dokaz, da se po samostanih še dandanes goji umetnost vsake vrste: slikarstvo, risarstvo, rezbarstvo itd. Prej je Trsat spadal h kranjski redovni provinci; odkar so se pokrajine preosnovala, je pri hrvatski. Zdaj so njeni člani razun p. gvardijana samo Hrvati, ki pa tudi Slovencem prijazno postrežejo. Tu imajo novicijate. — S samostanskega vrta je lep razgled na Kvarner in obrežje, istotako od starega grada slavnih Frankopanov. Človek se kar ne more do sitega nagledati, tako lepa, tako veličastna je narava, ki se razprostira pod njim. Nehote mu jezik šepeče zahvalo Vsemogočnemu, ki je ustvaril vsa ta nepopisno krasna dela. Šel sem s Trsata z nekako britkostjo v srcu, boječ se, da sem ga morebiti zadnjikrat počastil. V srcu so se mi rodile vrstice:

„Težko mi je Te zapustiti,
o Mati, polna Milosti,
Klečati pred teboj, moliti
bi hotel vse ostale dni.“

„Ker moram — žal — domov hiteti,
poslednji sprejmi še zdihljaj,
Želim pa v srcu Te imeti,
dokler ne pridem k Tebi v raj.“

Belokranjski glasnik.

Iz Črnomlja. Naše mlado izobraževalno društvo prav vrlo napreduje. Z veliko vnemo prihajajo društveniki, katerih je že nad 170 k predavanjem, ki se vrše vsako nedeljo popoldne. Na praznik sv. Petra in Pavla, priredila so dekleta veselico z igro „Najdena hči“, kjer so pokazale, kako veliko se doseže z vstrajnostjo. Zares izborna so bile igrane vse vloge. Kar pa najbolj vznemirja nekatere „Sokole“, so pa naši fantje, kateri se pridno vadijo v telovadbi. Sami so si pripravili prostor, kjer telovadijo in kmalu se bo ustanovil telovadni odsek. Le vstrajno naprej po poti, katero ste nastopili, in dosegli bomo cilje, po katerih hrepenimo.

Lokvica. Ne bi poročali o žalostnem dogodku, ki se je tu pripetil, ako se ne bi bil onstran Gorjancev raznesel glas, da se je izvršil uboj. — Na kresno nedeljo je pri naši lepi podružnici običajno „proščenje“ sv. Janeza Krstnika. Po navadi se ob tej priliki obiščejo sorodniki in znanci iz drugih vasi in far. Tako so prišli tudi sorodniki iz Slamne in Bojanje vasi obiskat svoje na Lokvico. Neki Lokvičan pa je menda imel neko mrznjo do enega svojcev. Ta nič hudega ne sluteč se že proti večeru odzove vabilu svojega znanca ter se poda v njegovo hišo. A komaj ustopivšega ga nekdo tako jako udari, da se zgrudi na tla. Vsled krika prihite še drugi — mirit, a kakor rado prišlo je do pretepa. Vendar ni nobeden prav nevarno ranjen. Zakaj in kako je do tega prišlo, bo pojasnilo c. kr. okrožno sodišče v Novem mestu. Pravijo, da je vmes zavist in neka prevzetnost. — Žal, da se tudi na Belokranjskem pojavljajo stvari, o katerih ni bilo od pamtveka kaj čuti. Upliv tujine se kaže. Saj je Belokranjec krotke narave; še celo njegovo dobro vino ga nekaj ni spravilo iz ravnotežja. Torej surovost na stran in čislajte blage navade svojih predčetoj!

Rojaki! Pododbor „Slovenske dijaške zveze“ za Belokrajino je sklenil, zavedajoč se dolžnosti, ki jih ima mladina napram svojim duševnim voditeljem, počastiti spomin obeh pokojnih slovenskih pisateljev Ivana Navratila in Leopolda

Gorenjca-Podgoričana s tem, da vzida v rojstno hišo Ivana Navratila spominsko ploščo in da postavi L. Gorenjcu dostojen nagrobni spomenik.

Ivan Navratil zasluži, da se ga hvaležno spominja slovenska, zlasti belokranjska mladina. Navratil je namreč prvi slovenski pisatelj, ki je začel zbirati slovensko mladino okolo sebe, saj je izdal prvi slovenski mladinski list. Deloval je za izobrazbo ljudsko- in srednješolske mladine s slovenskimi berili, da, tudi za visokošolsko mladino je skrbel kot predsednik podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju. Bil je marljiv pisatelj, trden Belokranjec, zaveden Slovenec, zvest svojemu narodu do smrti. Na temelju, ki ga je položil Navratil, se je dalje razvijalo slovensko mladinsko slovstvo.

Tudi Leopold Gorenjec-Podgoričan, pokojni adlešički župnik, si je pridobil za naš narod mnogo zaslug. Pridno je prestavljal na slovenski jezik duševne proizvode drugih narodov, bil je tudi sam dober pisatelj, je pridno nabiral narodno blago, bil zvest sotrudnik „Slovenske Matice“ in velik prijatelj belokranjske mladine, ki mu naj postavi na grob primeren spomenik v znamenje svoje hvaležnosti. Slovenci, pokažite, da spoštujete idealno stremljenje slovenske mladine ter podpirajte z gmotnimi prispevki našo namero na naslov: Ivan Šašelj, župnik, Adlešiči pri Črnomlju.

Za odbor:

Profesor dr. Karol Glaser l. r., predsednik. — Ivan Šašelj l. r., župnik v Adlešičih, podpredsednik. — Jurij Adlešič l. r., blagajnik. — Martin Malnerič l. r., t. č. pd. pododbor S. D. Z. — Obermann Niko l. r., t. č. tajnik pododbor S. D. Z.

Domače novice.

Osebnosti. Novomeški rojak bivši kapucinski provincijal P. Eduard Bervar iz Gradca se je podal v dol. Toplice. — Drugi rojak novomeški Beno Straus iz frančiškanskega reda bo te dni posvečen v mašnika z drugimi gg. bogoslovci v Ljubljani. — Novi zemljiški knjigovodja Zupančič, istotako tukajšnji rojak, je že nastopil svoje službeno mesto. — Prof. dr. Šlebing, ki je imenovan za ljubljansko realko, se preseli v Ljubljano. Za odhodnico so mu dijaki v sredo večer priredili podoknico; vključ silnemu naliwu je bilo petje izborna. — V sredo se je novi g. župnik Erzar od tu podal na svojo župnijo v Toplice.

Umrla je 5. julija pri svojem sorodniku preč. g. kanoniku Povšetu, kateremu je bila mnogoletna postrežnica, Uršula Nadu. Ranjki večni mir, g. kanoniku iskreno sožalje!

Učiteljska „Slomškova zveza“ je včeraj zborovala v Zatični. Poročilo prihodnjic.

Tukajšnje šole so včeraj sklenile šolsko leto s službo božjo v kapiteljski, oziroma v frančiškanski cerkvi.

Vsprejem v I. razred novomeške gimnazije za šolsko leto 1909/10 se je vršil 8. julija. Oglašilo se je 78 prosilcev, izmed katerih je bilo sprejetih 77, med temi tri deklice kot privatistkinje.

Letno poročilo c. kr. višje gimnazije obsega dva slovenska spisa: Govor ravnateljev ob vladarski 60letnici cesarja Franca Jožefa in O. Ivan Krstnik od sv. Križa, slovenski propovednik, katerega prof. dr. Šlebing imenuje „očeta slovenske homiletike“. Ta literarna študija zopet spričuje, da so duhovniki prvi ledino orali na našem slovstvenem polju, o. Ivan v propovedniški stroki. Spis se bo nadaljeval bodoče leto. — Profesorski zbor šteje 18 učiteljev, nekateri na začasnem dopustu. Dijakov je bilo začetkom leta 235 koncem pa 224 skoro sami Slovenci. — Dijaško podporno društvo je imelo dohodkov 1209.72 K, izdatkov 1090.74 K. Odličnjakov je 41, dobro izdelalo 147, splošno sposobnih 14, nesposobnih 11, ponavljalni izpit 10.

Letno poročilo štirirazredne deške ljudske šole pod vodstvom č. oo. frančiškanov izkaže 8 patrov učiteljev. Učencev začetkom leta 233, koncem 240; vrlo sposobnih 44, sposobnih 130, nesposobnih 62. Med temi jih je iz mesta 121; sicer od drugod.

Letno poročilo trirazredne dekliške ljudske šole izkaže poleg kateheta 4 svetnih učiteljic. Učenk začetkom leta 163, koncem 142; za višji razred oz. oddelek sposobnih 132, nesposobnih 30.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani dne 5. julija je vsled razgrajanja liberalne manjšine, ki je zopet žalila kmetijski stan, vladni zastopnik razpustil. Tako so liberalci, ki pa večinoma niti posestniki niso, zopet preprečili izvolitev novega odbora, ko so se videli v manjšini, kakor že enkrat pred leti. Iz tega se vidi, kako ljubijo kmečki stan, ko mu še v njegovi družbi ne privoščijo odločilne besede.

Letno poročilo šestrazredne ljudske šole v Dobrepoljah izkazuje začetkom leta 444 učencev, koncem 430, sposobnih 330, nesposobnih 100. Učiteljstvo šteje z onim na dopustu devet in dva kateheta.

Izlet kat. društva rokodelskih pomočnikov k sv. Joštu se je izborni obnesel. Po 10. službi božji v kapiteljski cerkvi je bil odhod; ob polu 1. ure pa smo bili že vsi zbrani v prijaznem St. Joštu. Pod kozolcem okusno kosilo, za katerega je skrbela v vseh popolno zadovoljnost drage volje gospa Picelj-eva. G. predsednik dr. Marinko je v pozdravi vzpodbujal k skupnemu delu i v bodoče; on zapuša društvo, a stvar naj ostane, krepko naj se razvije, čvrsto raste. V slovo g. predsedniku, ki se je kot tak udeležil zadnjega izleta, izrečeta gg. starosti Cigler in Picelj krepko srčno zahvalo. Ob 2. uri so bile pete litanije v tamošnji prijazni cerkvi. — Okrog 5. ure je pohitel k vrlim rokodelcem tudi mil. g. prošt dr. Elbert. Vzpodbujal je k celokupnosti, k delu z združenimi močmi za stanovske koristi. Taki izleti posebno rokodelcem, ki večinoma delajo v zaprtih prostorih, prijaajo za telesno okrepčilo v čistem zraku lepe narave.

Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji. Meseca maja je ostalo v oskrbi 94 bolnikov, meseca junija se je sprejelo 151; toraj skupaj 245. Oskrbovalnih dni je bilo 2890. Od teh je zapustilo bolnico 104 ozdravljeni, 31 zboljšanih, 4 neozdravljeni, 4 jih je umrlo. — Kjer je še zmeraj pomanjkanje prostora, se uljudno prosi, da se prej popraša, če je prostor. — Gg. županom se naznanja, ker se bolniki vedno izgovarjajo, gospod župan so rekli: saj ni treba lista, da se bolniki brez listov ne bodejo več sprejemali.

Vabilo in poziv meščanom! Ker k občnemu zboru olupševalnega društva sklicanem na 17. t. m. ni došlo zadostno število članov, se je sklical nov občni zbor s prejšnjim programom na 10. julija 1909 ob 7. uri zvečer v Tučkovi gostilni, pri katerem se bode sklepalo ne glede na število navzočih članov o istih točkah, eventualno tudi o razidu društva in razdelitvi društvenega imetja. Odbor. — (Zares čas je, da se to olupševalno društvo v resnici oživi, posebno zdaj ko se je začelo Novo mesto vedno bolj razvijati ter je pričakovati s prihodnjo obljubljenjo železnico velikega prometnega napredka v vsakem oziru. Kaj potrebno je tedaj, da se tudi olupševalno društvo začne zopet gibati ter zapričeto delo nadaljevati in izpeljati do konca. Novo mesto s svojo bližnjo okolico ima krasne točke, ki nudijo ravno olupševalnemu društvu premnogo pripravnega posla. Toraj na delo in pridite v to svrhu vsi udje in tudi drugi, ki se za lep razvoj našega mesta zanimate, jutri v soboto zvečer k Tučku v gostilno na razgovor. Za hrbtno olupševalnemu društvu dajati navodila in mu kazati nedostatke, ni možato; v obraz besedo in dober nasvet kaj velja in pripomore do vspeha. Vsemu občinstvu naj bode napredek in olupšava mesta na srcu in z združenimi močmi in pred vsem sporazumno s slavnim mestnim županstvom se bode lep namen in preblag cilj olupševalnega društva tudi dosegel. Toraj še enkrat: vsi meščanje na delo za olupševalni razvoj našega mesta in pridite vsi k Tučku jutri zvečer in kateri še ni, naj še jutri pristopi k društvu z malim mesečnim doneskom, kajti društvo brez gnotne podpore ne more delati in ne živeti. U.)

Blag dar. 50 kron je neki dobrotnik poklonil požarni brambi v St. Petru pri Novem mestu. Veliko tacič človekoljubovposnemalcev želela bi si vsa gasilna društva.

Odbor dolenskega pevskega društva v Novem mestu uljudno naznanja slavnemu občinstvu, da letošnji običajni poletni koncert odpade, ker sodeluje Dolensko pevsko društvo pri veselici, katero priredi tukajšnja ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda dne 11. t. m.

Tatovi cvetlic na tuk. pokopališču. Veliko pritožb je došlo mestnemu župnemu uradu zaradi tatvin cvetlic, da so gotovi ljudje, ki jih ne le odtrgajo, ampak celo izrujejo in odnesejo. Človek bi mislil, da se kaj takega iz spoštovanja do grobov in umrlih ne bi moglo zgoditi, godi se pa že več let. Radi tega bo pokopališče zaprto v jeseni in pozimi ob 6. uri zvečer, spomladi in poleti pa ob 8. uri zvečer. Oni pa, ki imajo ključe, se prosijo, da kadar kasneje pokopališče obiskujejo, vselej zaklenejo, tako, da nima grobar Tomaž Mrvar nobenega vzroka se izgovarjati, češ, drugi so pokopališče odprto pustili.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu juniju 1909 je 168 strank vložilo 101.871 K 42 h, 236 strank vzdignilo 62.109 K 90 h, torej več vložilo 39.761 K 52 h, 13 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 15.900 K, 356 menic se je eskomptovalo za 106.496 K. Stanje vlog 3.504.556 K 23 h. Denarni promet 427.458 K 03 h. Vseh strank bilo je 1264.

V cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu je bilo v mesecu juniju 1909 vzprejetih 55 bolnic, od meseca maja jih je ostalo 61 v oskrbi; skupaj toraj 116. Od teh je bilo odpuščenih: ozdravljenih 41, zboljšanih 12, neozdravljena 1, umrle so 3; skupaj 57 bolnic; ostalo jih je za mesec julij 59 v oskrbi. Oskrbovalnih dni se je nabralo v mesecu juniju 1744, na 1 bolnico pride toraj 15.03 dneva.

Gospodarske drobtine.

— **Čebelarški shod v Stopičah.** V nedeljo 11. t. m. se vrši ob 3. popoldne v Stopičah čebelarški shod in sicer v prostorih ondotne nove šole. Vabimo še enkrat vse gospodarje in kmetske mladeniče, da se shoda polnoštevilno udeleže, saj se gre za povzdigo kmetijske vejice, ki ni važna le sama na sebi, ampak važna tudi za naše sadjarstvo in sploh kmetijstvo. Predavanje bo združeno s praktičnim razkazovanjem novejših panjev s premakljivim satjem. Naše čebelarje pa pozivljamo, da se obračajo do predavateljev z vprašanji. Naj se vname tudi pri tej priliki nazadnje razgovor, ki naj pokaže, v koliko smo napredovali v čebelarstvu in v katerem oziru nam je zboljšati sedanje čebelarjenje.

— **Poučno potovanje na gorenjske planine** priredi dež. odbor dne 19., 20. in 21. t. m. s tem namenom, da se gospodarji pouče o napredku ondotne živinoreje in ondotnega obdelovanja planinskih pašnikov, pa tudi o porabi ondotne pašne. Potovanje bo zelo zanimivo in poučno in je s tega stališča svetovati tudi dolenskim živinorejcem, ki se zanimajo za napredek, da se udeleže potovanja, za katero se je zgledati do 10. t. m. na deželni odbor kranjski. Potovanje se priredi najprej v Selce na sedež ondotne živinorejske zadruge in iz Selc na Selško planino, od tam v Bohinjsko Bistrico, k Bohinjskemu jezeru, na Staro Fužino, kjer je ogled ondotne novourejene sirarne. V Srednji vasi je prenočišče. Drugi dan je ogled planšarstva na Triglavskem pogorju. Za hrano in prenočišče se bo skrbelo, ako se udeleženci pravočasno priklase.

— **Za zboljšanje travnikov** se nameravajo tudi podpore deliti in sicer za vzdrževanje posameznih uzorno obdelanih travnikov po raznih krajih naše dežele. Kdor želi tedaj imeti uzorno obdelan travnik, ki bo v priliki legi lahko za izgled drugim gospodarjem, naj se oglasi do 1. avgusta na deželni odbor kranjski. Oglasijo se tudi lahko živinorejske zadruge, mlekarske zadruge in kmetijske podružnice, če imajo pripravne travnike na razpolago. Dotični travnik se bo seveda ogledal, in če je pripraven, se bo moral tako obdelovati, oskrbovati in gnojiti, kakor se bo naročilo.

— **Škropimo trte!** Strupena rosa se je že začela prikazovati po naših vinogradih. Kdor je pravočasno in dobro škropil, temu se je ni treba bati. Marsikdo pa misli, da je sedaj že dosti škropljenja in da letos ne bo več nastopila. Tem vinogradnikom svetujemo, da trte zopet vnovič poškrope in da pozneje ponove to škropljenje. Prav sedanje vreme je posebno škodljivo za razvoj te bolezni. Zato pa na delo, da ne bo nazadnje prepozno. Edino pridno in dobro škropljenje nas zamore obvarovati pred pogubno boleznijo.

— **Škropljenje sadnega drevja proti listni sušici.** Po sadnem drevju se opazuje sem in tja bolezen na perju, ki se imenuje „Fusikladij“ in ki povzroči, da se listje prezgodaj posuši in odpade. Ta bolezen napade perje in pozneje tudi sad. Ker se napadeno perje zgodaj posuši, jo imenujemo tudi listno sušico. Na jabolkah, posebno pa na hruškah pa povzroči, da ostane sad droban in da razpoka. Proti tej bolezni tudi ni druge pomoči kakor škropljenje z raztopino modre galice, tako kakor delamo pri trtah proti peronosperi. Za škropljenje je treba daljših cevi, da se tudi višje drevje lahko poškropi. Mlado pritično drevje se pa lahko škropi z navadno trtno škropilnico. Prav je, da se v krajih, kjer ta bolezen redno nastopa, tudi redno in po večkrat škropi. Prvo škropljenje se priporoča v zgodnji pomladi, predno drevje ozeleni; drugo škropljenje po cvetju in tretje po potrebi.

— **Ukuhanje sadja.** Med najbolj slastna in zdrava jedila spada sadje. Le žal pa, da se ne da v svežem stanu dolgo ohraniti. Zlasti koščičasto in jagodato sadje se hitro pokvari. Ker se pa da z različnim ukuhanjem sadja spraviti v prav trpežno obliko, naj bi se tudi pri nas poprijele saj boljše gospodinje tega dela. Sadje se različno ukuhava in rabi ravno tako za gosposko kuhinjo kakor za kmetsko, za katero se priporoča rabiti razne cenejše načine ukuhanja.

Ameriški novičar.

Selitev v Ameriko preko Trsta l. 1908. V letu 1908 se je od velikega števila izseljencev poslužilo parobrodne črte Trst-Amerika samo 5903 izseljencev. To število je zelo malo, če se primerja s številom pasažirjev v minolih dveh letih. Leta 1906 se jih je namreč prepejalo nad 18 tisoč, leta 1907 pa nad 21 tisoč. Največ izseljencev je bilo iz Galicije in Dalmacije. Kako slabo kaže sedaj za izseljence v Ameriki, priča malo število izseljencev, na drugi strani pa veliko število takih, ki se vračajo iz Amerike domov. Leta 1908 se je vrnilo iz Amerike preko Trsta nad 20 tisoč izseljencev, v prejšnjih letih pa komaj nekaj nad sedem tisoč.

Smešnice.

(Tudi vzrok.) Učitelj: „Zakaj takoj jokaš Makselj?“ — Makselj: „Oh, gospod učitelj, to veliko naštevanko se moram učiti, pa sem še vendar tako majhen!“

(Modrost učenca.) Učitelj: „Mihec, kaj je tvoj oče?“ — Mihec: „Prosim, gospod učitelj, on je že pokopan.“ — Učitelj: „Kaj je pa bil vendar popreje?“ — Mihec: „No, popreje je pa bil mrtev.“ — Učitelj nevoljno: „Govori pametno! Kaj je pa bil tedaj pred smrtjo?“ — Mihec: „Takrat je pa bil živ!“ — Učitelj: „Mihec, ti si zares neumen, kaj vendar delaš cel dan v šoli, ker nič ne znaš?“ — Mihec: „Čakam, da je šola vun!“

(Zdravilo.) Zdravnik je bil silno nevoljen, ker se ga je za vsak majhen slučaj nadlegovalo. Neka dama ga tudi vpraša enkrat, kaj naj stori zoper njen nahod? — Zdravnik reče: „Vzemite si ruto!“ — Dama: „In mislite gospod zdravnik, da bo to zadostovalo?“ — Zdravnik še bolj nevoljen: „No če ne zadostuje ena ruta, vzemite pa tri ali štiri!“

Loterijske številke.

TRST, 3. julija 13 81 21 4 40

Darovi za bandero sv. Ane.

Hranilnica in posojilnica v Kandiji 50 kron. G. Ana Znanc, Šmihel, 2 kroni. G. in gospiča Knafele, Šmihel, 1 krono. G. Ig. Sitar 1 krono. Lepa hvala vsem darovalcem!

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Iz Šent-Vida pri Zatičini dve vreči žita. Sl. hranilnica in posojilnica v Trebnjem 20 K. Neimenovan duhoven z Dolenjskega 50 K. Neimenovan 2 K. Brglez iz Škocijana 2 K. Neimenovana 2 K. Po g. dr. Slanc-u 5 K. Vlč. g. Ig. Šalehar, župnik v p. 10 K. Dobrotniki iz mesta in Kandije za julij 21 K. Vlč. g. Janez Nagode, dekan 10 K. Neimenovan duhoven 2 K. Vlč. g. duhovni svetnik Mih. Saje 5 K. Sl. hranilnica v Kandiji 200 K. Sl. hranilnica in posojilnica v Žužemberku 50 K.

Dr. Jos. Marinko.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu juliju.

V Kandiji 15. ter vsaki četrtek tržni dan za prodajo živil in deželnih pridelkov; v Žužemberku 14.; v Trebnjem 12.; v Škocijanu 15.; v Vinici 19.; v Metliki 20.; v Hinjah 22.; v Semiču in v Vel. Loki 24.; v Kostanjevici, Leskovcu, Višnji gori in v Šmartnem pri Litiji 26.; v Toplicah 27.; v Dobrničah 28.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	24	07	Leča	—	—
Rž	—	—	Bob	—	—
Koruza	13	—	Ajda	11	71
Oves	8	78	Proso	11	71
Ječmen	—	—	Soršca	—	—
Krompir (mernik)	1	20	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 9 za 40 vinarjev.	—	—
Grah	—	—			

Krepkega dečka

sprejme pod ugodnimi pogoji v učenje mizarstva
Matko Malovič, mizar v Novem mestu. (134-05)

Seno 100 kg po 10 kron — prodaja oskrbnitvo graščine Rupčevrh, pošta Rudolfovo.

Odpadke od tavololet

(les za podkuriti) po 1 krono za 100 kg pa v graščinskem skladišču v Bršljinu. (158)

ZAHVALA.

Ob boleznih in prebriski izgubi naše nad vse ljubljene soproje, oziroma matere in svakinje, blagorodnega gospe

Ane Milavc roj. Bortolini

se nam je izkazalo toliko sočutja, da nam je dolžnost, izrekati tem potom najpristranejšo zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, osobito prečastiti duhovščini ter vsem velečenjenim spremljevalcem pokojne k večnemu počitku. — Posebej se pa še iskreno zahvaljujemo preč. in mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu za njegovo tolažilno dušno pomoč predragi ranjki.

RUDOLFOVO, dne 7. julija 1909.

(157)

Žalujoči ostali.

Dražbeni oklic.

E 120/9

12

Po zahtevanju Ivana Sever v Reki, zastopane po dr. Gj. Červanju, odvetnik v Voloski, bo dne

15. julija 1909

dopoldne ob 10. uri pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 6 dražba zemljišča vl. št. 386 k. o. Rudolfovo, ki obstoji iz hiše št. 273 v Rudolfovem (na trgu) zraven spadajočim vrtom za zelenjavo s pritlikino vred, ki sestoji iz ene lopate, matike in enih železnih grabelj.

Nepremičnini, ki je prodati na dražbi, je določena vrednost na 8551 K, pritliklini na 1 K.

Najmanjši ponudek znaša 4800 K, pod tem zneskom se ne prodaje.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnin (zemljiško-knjižni izpisek, hipotekarni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapisnike itd.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 med opravičnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem, oddelek II.,
dne 11. maja 1909.

(154)

Dražbeni oklic.

E 235/9

7

Dne 20. julija 1909 dop. ob 10. uri se bode vršila pri spodaj označenem sodišču v sobi št. 6 prisilna dražba zemljišč vl. št. 202 in 879 kat. obč. Golobinjek, polovico zemljišča vl. št. 624 ter zemlj. vl. št. 549 kat. obč. Mirnapeč s pritlikino vred.

Posamezna, zgoraj navedena zemljišča so cenjena 3239 K 72 v, 884 K 20 v, 3584 K 10 v in 524 K 48 v ter pritliklina 37 K; najmanjši ponudek pa znaša 2159 K 82 v, 562 K 80 v, 2389 K 40 v in 349 K 66 v; pod temi zneski se ne prodaje.

Odobrene dražbene pogoje in druge te dražbe se tičeče listine zamorejo se vpogledati pri tem sodišču v sobi št. 5.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem,
dne 7. junija 1909.

(155)

Dražbeni oklic.

E 210/9

7

Dne 22. julija 1909 dop. ob 10. uri se bode vršila pri spodaj označenem sodišču v izbi št. 6 dražba zemljišč vl. št. 257 1/2 in 508 kat. obč. Podturn, ki obstoji iz hiše ob občinski poti v Selih iz enega travnika in ene njive. Nepremičnine so cenjene na 1025 K 95 v.

Najmanjši ponudek znaša 685 K 96 v, pod tem zneskom se ne prodaje. Odobrene dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnine, zamorejo se vpogledati v izbi št. 5.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamenjene sodnje, niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,
dne 14. junija 1909.

(87)

Pristni malinovec

iz hribskih malin, jako okusen, ima v veliki množini

**lekarna Jos. Bergmann,
Rudolfovo.** (129-10-7)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909
na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem
trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-19)

Veliko stanovanje

z lepim razgledom, je oddati s 1. avgustom t. l. v vili Bevcévi v Novem mestu. Isto obstoji iz 3 sob, kuhinje, kopalne sobe, kuhinje za prati itd. Zraven spada tudi vrt. — Natančneje pri gospe Antoniji Beve v Ljubljani, Gospodske ulice št. 4, II. nadstropje. (117-3-3)

Naznanilo.

Ivan Sitar v zdravilišču Toplice na Dolenjskem,
naznanja sl. občinstvu, da bode kakor vsa leta nazaj vozil tujce iz Straže-Toplice in nazaj na kolodvor po najnižjih cenah.

Cene vožnji so: „Omnibus“ za osebo 60 vin., kočija za eno do dve osebi 3 K., kočija za dve do štiri osebe 4 K.

Vožnja v okolico pa po dogovoru.

Preskrbi tujcem stanovanja v zasebnih hišah, kakor tudi v gostilnah brezplačno kdor se nanj obrne. Dotični gostje, ki bodo pri njem stanovali, imajo vožnjo Straža-Toplice brezplačno.

Se uljudno priporoča

Ivan Sitar,

(128-4-4)

gostilničar in prevoznik tujcev.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (69-0-15)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- **4¹/₂** na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po **2⁰/₀** katerega sama iz svojega plačuje.

Svoji k svojim!

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem otvoril v Novem mestu zraven „Pri pošti“

ново kavarno „Central“.

Opremljena je najmodernejše in elegantno ter ima na razpolago tri Seifertove biljarde ter za zabavo vse domače kakor tudi različne inozemske liste in časopise. Z okusno kavo ter najrazličnejšimi likerji, pivami in vini bode vsestransko najboljšo priskrbljeno.

Priporočujem se kar najtoplejše v prav mnogobrojni obisk

odličnim spoštovanjem

(143-3-2) **Franc Šplichal, kavarnar.**

Dobro in solidno!

Mesnica in klavnica

ki se nahajate že veliko let v Žužemberku v hiši št. 28 se oddaste zaradi bolezni sedanjega posestnika

takoj v najem.

Oboje je v prav dobrem stanu ter se vse natančno izve ravno tam pri Josip Hrovat-u v Žužemberku. (143-3-3)

Hlapca (kravarja)

ki naj bode oženjen, takoj sprejme grajščina Rupčevrh, pošta Novo mesto. (152-3-2)

Krepkega dečka sprejme po dogovoru v učenje kleparske obrti

Avgust Küssel, klepar v Novem mestu.

Ustanovljeno 1899 **IVAN SVETEC** Ustanovljeno 1899
brivec in vlasuljar

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKÉ LASE po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi preiskuen za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-17)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegâm!

(54-20 10)

Dobi se povsod!